

Cykelcentrum | vti

Årsredovisning 2022

Ansvarig utgivare: Anna Niska

Författare: Anna Niska, Jones Karlström, Christina K Karlsson, Sofie Helgesson och Magnus Larsson

Omslagsbild: Jochen / Mostphotos.com

Diarienummer: 2018/0017–9.1

Förord

Nästa år är det fem år sedan Cykelcentrum invigdes. När vi ser tillbaka på verksamheten tycker vi själva att vi hunnit åstadkomma en hel del de här åren. Samtidigt finns det så mycket mer att göra och som vi skulle vilja uppnå. Sverige står inför en mängd samhällsutmaningar, där flera har tydliga kopplingar till transportsystemet. Klimatkris och stigande bränslepriser i kombination med en alltmer stillasittande vardag gör att cykeln har en viktig roll att spela. Det är naturligtvis många bilresor som inte kan ersättas med cykel, men där så är möjligt kan cykeln bidra till ökad hållbarhet såväl på det nationella som på det personliga planet.

I en rapport, från ett av våra strategiska projekt, som publicerats under året belyser vi cyklingens möjlighet att bidra till målen i Agenda 2030. Vi har under året också arbetat fram ett förslag till ett nationellt mål för ökad cykling. Det ska bli spännande att se hur det arbetet tagits emot av myndigheter, kommuner, regioner och ideella organisationer, i den remissrunda som pågår nu under hösten. Förhoppningsvis får vi ett antaget mål och en tillhörande handlingsplan som skapar viljekraft att nå en önskad förändring. Vår förhoppning är att även fortsättningsvis kunna bidra till det arbete.

Vi hoppas att även på andra sätt kunna fortsätta vara med att påverka utvecklingen i en positiv riktning, genom att samla och sprida kunskap om cykling, bidra till en långsiktig kunskapsuppbyggnad och ökad samverkan forskningsutförare emellan. Cykelcentrum utgör också en viktig plattform för samverkan mellan akademi och praktik så att forskningen fokuserar på rätt saker och kan nyttiggöras på bästa sätt. Under året är det ett verksamhetsområde som vi utvecklat ytterligare, genom att påbörja uppbyggnaden av en digital utbildningsplattform som ska stärka kompetensen inom branschen.

Glädjande nog kan vi också se att vi kunnat inspirera andra länder genom vår verksamhet. Under året har en dansk motsvarighet till Cykelcentrum startats upp och i Norge pågår nu diskussioner om ett liknande kunskapscentrum. Vi har under året utökat vårt internationella samarbete, bland annat genom ett nätverk för motsvarande cykelcentrum i andra länder i Europa. Det är extra viktigt nu, när det på EU-nivå pågår ett arbete med att ta fram en europeisk cykelstrategi. Under året har det också tillkommit ett stycke i en FN resolution att alla världens länder förbinder sig att arbeta med att främja cykling och andra sätt att färdas aktivt. Att vi i Sverige har ett nationellt kunskapscentrum för forskning och utbildning om cykling, är en bra grundförutsättning för att kunna uppfylla internationella åtaganden.

Linköping, oktober 2022

Anna Niska
Föreståndare för Cykelcentrum

Innehållsförteckning

Förord.....	3
1. Cykelcentrum vid VTI.....	5
1.1. Vision och verksamhetsidé	5
1.2. Organisation	5
1.3. Utmaningar och vägen framåt.....	7
2. Årsberättelse.....	8
2.1. Långsiktig kunskapsuppbyggnad.....	8
2.1.1. Doktorandnätverk	8
2.1.2. Forskarskola – Plan2Bike	8
2.1.3. Examensarbeten	9
2.2. Samla och sprida kunskap.....	9
2.2.1. Konferenser, webinarier och andra publika event.....	9
2.2.2. Rådgivning och kunskapsspridning	10
2.2.3. Digital utbildningsplattform cykelforskning.....	11
2.2.4. Strategiska satsningar.....	11
2.3. Samverkan med andra aktörer.....	12
2.3.1. Forskningsutförare	12
2.3.2. Nationella cykelrådet	13
2.3.3. Svenska Cykelstäder	13
2.3.4. Regering och riksdag	13
2.3.5. Regionerna	13
2.3.6. Branschkontakter	13
2.3.7. Internationellt.....	14
2.4. Regeringsuppdrag om nationellt cykelmål.....	14
2.5. Ekonomisk uppföljning.....	15

1. Cykelcentrum vid VTI

Regeringen vill stimulera ökad och säker cykling för att bidra till ett hållbart samhälle med hög livskvalitet i hela landet. Som ett led i detta har Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) fått i uppdrag att som administrativ värd, leda arbetet med ett nationellt kunskapscentrum för att samla forskning och utbildning inom cykling. Vi har valt att kalla det ”Cykelcentrum”. För det arbetet fick VTI ett ökat anslag med 5 miljoner kronor per år under perioden 2018–2021. I regleringsbrevet för 2022 lämnades ett fortsatt uppdrag till VTI fram till och med 2023 för driften av Cykelcentrum. VTI ska årligen åiterrapportera uppdraget till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) senast den 31 oktober. Detta är Cykelcentrums femte årsredovisning.

1.1. Vision och verksamhetsidé

Cykelcentrums vision är:

Forskning och utbildning i samverkan, för ökad och säker cykling

Visionen beskriver målsättningen med verksamheten inom Cykelcentrum och fungerar som ledstjärna för oss som arbetar aktivt i centrumet. I visionen framgår att *samverkan* är ett viktigt värdeord för vår verksamhet och ambitionen är att Cykelcentrum verkligen ska vara ett nationellt kunskapscentrum för forskning och utbildning om cykling. Vår verksamhetsidé är att skapa ett levande och dynamiskt Cykelcentrum som är öppet för alla relevanta aktörer och intressenter, för kunskapsutbyte och innovation inom cykling. Cykelcentrum ska öka det tvärvetenskapliga samarbetet, arbeta för långsiktig kunskapsuppbyggnad, knyta forskningen närmare problemägarna och uppfylla följande syften:

- Att möta samhällets utmaningar och aktörernas behov genom tillämpad forskning och utveckling samt spridning av cykelrelaterad kunskap.
- Att bygga upp en långsiktig och konkurrenskraftig kompetens inom cykelområdet genom utbildning och kompetenshöjning i branschen.
- Att skapa en plattform för excellent och innovativ cykelforskning.

Målet är att Cykelcentrum ska inrymma ett så allomfattande perspektiv som möjligt med alltifrån cyklisters beteende och värderingar, drift, underhåll, konstruktion och utformning av cykelinfrastruktur, trafikanalys, samhällsekonomi, trafik- och stadsplanering till cykeldynamik och cykelutrustning. Omfattningen av verksamheten inom de olika områdena styrs dock av tillgänglig finansiering och aktuella frågeställningar.

1.2. Organisation

Planering, ledning och koordinering av Cykelcentrum hanteras av en **kärngrupp** med ett fåtal VTI-anställda. Gruppens kompetens är anpassad efter de aktuella behoven inom verksamheten och består i dagsläget av följande personer (Figur 1):

Anna Niska är föreståndare och har huvudansvar för budget, projekthantering, verksamhetsplanering, projektinitiering, marknadsföring, mediekontakter och representation av Cykelcentrum. Hon sköter också kontakter med styrgruppen. Anna delar sin tid mellan föreståndarskapet för Cykelcentrum och sin tjänst som forskningsledare på VTI.

Jones Karlström är biträdande föreståndare och har det operativa ansvaret för verksamhetsplanering och strategiarbete och bidrar även till projektgenerering och nätverksbyggande genom kontakter med uppdragsgivare och andra intressenter, framför allt kommuner och regioner. Han representerar också Cykelcentrum när föreståndaren behöver en ersättare eller ett komplement, vid exempelvis seminarier och webinarier.

Christina K Karlsson har huvudansvar för kommunikationen gällande för Cykelcentrum. I det ingår bland annat att ansvara för nyhetsbrev, hemsida, hantering av e-post till cykelcentrum@vti.se, populärskrifter och övriga trycksaker samt planering och information kring konferenser och seminarier i Cykelcentrums regi samt Cykelcentrums blivande utbildningsplattform. Christina delar sin tid mellan Cykelcentrum och andra uppdrag på VTI.

Magnus Larsson medverkar i planering av verksamheten och bidrar till projektinitering och nätverksbyggande genom kontakter med uppdragsgivare och andra intressenter. Magnus har bland annat huvudansvar för kontakter inom branschen. Magnus delar sin tjänst mellan VTI (där han delvis jobbar i Cykelcentrum) och Statens Vegvesen, i Norge.

Sofie Helgesson är ett nytillskott i kärngruppen, med rollen som koordinator på heltid finns en generalist som utgör en stödfunktion som avlastar verksamheten där det behövs, såsom med planering, administration och omvärldsbevakning. Sofie ansvarar för webinarier, arbetar med den blivande utbildningsplattformen och att spela in podcasts.

Figur 1. Cykelcentrums kärngrupp (från vänster): Jones Karlström, Magnus Larsson, Anna Niska, Christina K Karlsson, Sofie Helgesson.

Viktiga strategiska beslut förankras i Cykelcentrums styrgrupp som i dagsläget utgörs av VTI:s ledningsgrupp.

Verksamheten inom Cykelcentrum stöts även av övrig VTI-personal med de arbetsuppgifter som ingår i ordinarie tjänster på VTI. Det gäller exempelvis stödfunktioner inom ekonomi, bibliotek och kommunikation samt strategiskt arbete av forskningsledare, enhetschefer och professorer på VTI. Vid behov är även forskare och utredare utanför kärngruppen involverade vid ansökningar, workshops, konferenser och seminarier, kunskapssammanställningar, populärskrifter, utveckling av teknik och mätmetoder, osv.

1.3. Utmaningar och vägen framåt

Under Cykelcentrums första fyra år har mycket åstadkommit inom cykelområdet. Klimatkrisen och hållbarhetsmålen i Agenda 2030 är två saker som påverkar intresset för cykel frågor och cykelforskning. Centralt för Agenda 2030 är att ett mål inte ska uppnås på bekostnad av något annat. Detta gör cyklingen extra relevant att arbeta med för att nå mål inom social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. Inflation i kombination med stigande ränta och ökade bränsle- och elkostnader påverkar även den enskilde och hushållens ekonomi. Cyklingen innebär en möjlighet till sänkta transportkostnader för den enskilde och en möjlighet för samhället att ge omställningen av transportsektorn en skjuts om insatser görs för att möjliggöra ökad och säker cykling. Cykelcentrum har under 2022 arbetat för att sprida kunskap om hur cyklingen kan öka och vilka effekter det ger.

För att flytta fram kunskapsfronten och bygga långsiktig kompetens inom cykelområdet i Sverige tror vi att det finns ett stort behov av fler disputerade forskare i olika discipliner med cykling som tillämpning. Cykelforskarstuderande på universiteten ger också goda förutsättningar för att öka kunskapen om cykling i grundutbildningen, vilket är värdefullt för exempelvis framtida trafikplanerare, vägghållare och beslutsfattare. Sedan start har vi inom Cykelcentrum på olika sätt försökt få till stånd en större satsning på cykeldoktorander, dock utan framgång. Under året öppnade sig en möjlighet i och med en utlysning från FORMAS om en forskarskola. I samarbete med ett flertal universitet har vi under året skickat in en ansökan till den utlysningen med cykling som tillämpning, Plan2Bike. Beviljas ansökan skapar det en unik möjlighet att redan under nästa år börja växla upp cykelforskningen i Sverige. I annat fall får vi försöka hitta alternativa lösningar, men då kommer utvecklingen sannolikt att ske betydligt långsammare.

Vi ser även att det finns ett behov av att ytterligare öka kunskapen hos de yrkesverksamma och folkvalda som redan idag arbetar med cykelrelaterade frågor. Här kommer den utbildningsplattform som vi håller på att bygga förhoppningsvis bli ett värdefullt tillskott. En svårighet är att nå ut i bruset av information och att få personer att avsätta tid för fortbildning. Genom att förpacka forskningsresultat i olika lättillgängliga format är förhoppningen att nå ut på bred front och att alla ska hitta något format som passar dem. Exempelvis planerar vi att under kommande år utveckla en podd om cykelforskning, ”VTI-podden Cykelcentrum” och ”Cykelcentrum sammanfattar”. Den senare är ett sätt att kort och koncist förmedla kunskap om cyklingen i Sverige, i form av exempelvis en webbsida som skildrar statistik tillsammans med en populärvetenskaplig artikel eller ett faktablad som informerar om var man kan finna mer inom ett visst ämne.

Under våren arbetade vi intensivt med regeringsuppdraget om förslag till mål för ökad andel cykling i Sverige. Målrapporten¹ (VTI rapport 1125) är nu på remiss. Vi står i beredskap att ta till oss av synpunkter och vara behjälpliga i arbetet med att ta fram en handlingsplan om ett mål antas. Inom ramen för målrapporten avgränsade vi cykel och elcykel från elsparkcyklar och andra eldrivna personfordon, vilket knyter an till resonemanget i årsredovisningen för 2021 där vi förtydligade att dessa fordon inte ingår i Cykelcentrums kärnverksamhet.

Under våren 2023 kommer Sverige att vara ordförandeland för EU. En rad möten kommer att hållas i landet vilket innebär ett tillfälle att visa upp cykelsverige och Cykelcentrum som ett av de första nationella kunskapscentrumen inom EU.

En utmaning för det fortsatta arbetet är förstås att avsätta medel i regleringsbrev löper ut efter 2023, vilket försvårar vår långsiktiga planering.

¹ Utredning av mål för ökad cykling i Sverige: ett regeringsuppdrag <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:vti:diva-18552>

2. Årsberättelse

De tre delar som vi har identifierat som Cykelcentrums grunduppdrag presenteras nedan – långsiktig kunskapsuppbyggnad, samla och sprida kunskap och samverkan med andra aktörer – med ett urval av vad vi har åstadkommit inom respektive område under året. Eftersom denna årsredovisning tar vid där föregående slutade (2021-10-31), finns även aktiviteter från slutet av 2021 med i sammanställningen nedan.

2.1. Långsiktig kunskapsuppbyggnad

Cykelcentrums bidrag till den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden siktar bland annat in sig på ett ökat antal cykeldoktorander. En ny doktorand med cykelfokus har anställts på VTI under våren.

Doktorandens fokus kommer att vara på möjligheter till ökad cykellogistik i urbana områden samt dess utmaningar och hinder. Doktoranden är knuten till Lunds Tekniska Högskola och delfinansieras av VTI fram till disputation 2026. Doktorandprojektet är en fortsättning på ett av Cykelcentrums strategiska satsningar (se avsnitt 2.2.4) om cykellogistik.

2.1.1. Doktorandnätverk

Cykelcentrum har etablerat ett doktorandnätverk, öppet för alla befintliga cykeldoktorander och deras handledare, vid lärosäten runt om i hela landet. Syftet med doktorandnätverket är att erbjuda en nationell plattform för kunskapsutbyte och samverkan. Med en gemensam samarbetsyta och regelbundna nätverksträffar, erbjuds medlemmarna en möjlighet att träffas över disciplingränser och ta del av varandras och mer seniora forskares kompetens och kontaktnät. Doktoranderna uppmuntras att presentera sin forskning för nätverket, att ställa frågor och diskutera varandras resultat. De uppmuntras också att delta och presentera sin forskning på VTI:s årliga konferens, Transportforum, där Cykelcentrum har som tradition att anordna ett mingelforum kallat Träffpunkt Cykelcentrum. I skrivandet stund omfattar nätverket 35 doktorander och handledare, varav 3 från Danmark.

Följande lärosäten är för närvarande anslutna till nätverket: Chalmers, Gymnastik- och Idrottshögskolan, Göteborgs universitet/Sahlgrenska Akademin, Karolinska Institutet, Akademiska sjukhuset, Linköpings universitet, Lunds universitet, Luleå tekniska universitet, Umeå universitet, Högskolan Dalarna, Sveriges Lantbruksuniversitet, samt IT-universitetet i Köpenhamn, Danmarks Tekniske Universitet och VTI. Under 2022 har hittills tre digitala nätverksträffar anordnats.

2.1.2. Forskarskola – Plan2Bike

Under första halvan av 2022 lades mycket arbete på en ansökan till FORMAS om en Forskarskola – Plan2Bike. En forskarskola för ett flertal doktorander med cykling i fokus, har redan från början varit ett mål för Cykelcentrum. I samverkan med Linköpings universitet, Lunds universitet, Chalmers Tekniska högskola, Blekinge tekniska högskola, Sveriges lantbruksuniversitet, Boverket, Trafikverket, Cykelfrämjandet, Region Sörmland, Göteborgs stad och Trivektor Traffic AB skickades en ansökan in den 19 maj. Forskarskolan stöds också av ytterligare parter, däribland kommuner i Svenska Cykelstäder och ett flertal regioner.

Formas angav att Forskarskolan ska utvecklas av akademiska och icke-akademiska aktörer tillsammans, ska möjliggöra en tvärvetenskaplig och praktikinära kunskapsproduktion och forskarutbildning, och ska generera lösningar från flera discipliner och arbetssätt som är gränsöverskridande mellan forskning och praktik. Om ansökan beviljas så kommer en omfattande doktorandverksamhet att börja byggas upp och utgöra grunden för en långsiktig satsning på cykelforskning i Sverige, med start i början på 2023. Beslut väntas i slutet av november 2022.

2.1.3. Examensarbeten

Cykelcentrum medverkar till att initiera och sprida kunskap från genomförda examensarbeten, bland annat genom information på vår hemsida och i nyhetsbrev. Under året har ett examensarbete handletts på VTI, ”Brunnars påverkan på cyklisters körbeteende: En kvantitativ undersökning kring cyklisters körbeteende vid passage av brunnslock på dubbelriktade cykelbanor” (KTH). Glädjande nog vann den Cykelfrämjandets uppsatsstipendium² för bästa uppsats 2021. Priset delades ut på Cykelkonferensen i augusti 2022.

2.2. Samla och sprida kunskap

En av Cykelcentrums främsta uppgifter är att samla och sprida kunskap, vilket vi gör på många olika sätt och via ett flertal kanaler. Det är fortsatt så att pandemin påverkat verksamheten genom att flera konferenser, fysiska möten och resor har flyttats fram eller strukits från agendan och istället ställts om till resfria möten och webinarier.

2.2.1. Konferenser, webinarier och andra publika event

Nedan listas de publika event vi arrangerat eller medverkat i sedan föregående årsredovisning. Cykelcentrums egna webinarier finns inspelade och är tillgängliga på vår hemsida³.

Förutom nedanstående event har vi bistått Lunds universitet med arrangemanget av **International Cycling Safety Conference**⁴ som skulle ägt rum i Lund hösten 2020 men flyttades fram på grund av pandemin och istället gick av stapeln den 10–12 november 2021, online. Cykelcentrum medverkade i planeringen av konferensen och i hanteringen av artiklar till en ”special issue” om cykelsäkerhet i den vetenskapliga tidskriften *Accident Analysis and Prevention* och många forskare ur våra nätverk medverkade.

- Eget webinarium – **Cykling på landsbygd**, 24 mars 2022. 80 anmälda.
- Eget webinarium – **Cykelns dag – Mål för ökad cykling**, 3 juni 2022. 72 anmälda
- Webinarium – **Branschråd för bättre cykelparkering och minskade cykelstölder**⁵. 14 juni i Folkets Hus Motala och via länk. Arrangerades tillsammans med Svensk Stöldskyddsförening och Folksam i samarbete med Motala kommun & Vätternrundan.
- Webinarium – **Kombinerad mobilitet**. 6 september 2022. Arrangerades i samverkan med Svenska Cykelstäder och K2 (Nationellt kunskapscentrumet för kollektivtrafik).
- **Transportforum**⁶ flyttades fram från januari till 16–17 juni 2022 och genomfördes fysiskt. Cykelcentrum arrangerade minglet *Träffpunkt Cykelcentrum*, där forskare och doktorander presenterade sina projekt.
- **Nationella cykelkonferensen**, arrangerad av Trafikverket och SKR, 25 augusti 2022, i Värnamo. Föreslagna mål för ökad cykling presenterades, kontakt med myndigheter och organisationer återupptogs efter pandemin och cykelkrocktester visades upp.

² <https://cykelframjandet.se/upsats/>

³ [Cykelcentrums webinarier – Cykelcentrum \(vti.se\)](#)

⁴ [ICSC 2021 – International Cycling Safety Conference 2021 \(icsc-2021.net\)](#)

⁵ <https://youtu.be/P1Z9t-yGJ-g>

⁶ [Transportforum - vti.se](#)

- **Cycling Research Board Annual Meeting, CRBAM 2022** Amsterdam. 5–7 oktober. Flera föredrag presenterades, bland annat resultat från ett av Cykelcentrums strategiska projekt och regeringsuppdraget om ett nationellt cykelmål.

2.2.2. Rådgivning och kunskapsspridning

En av Cykelcentrums viktigaste uppgifter är att samla och sprida forskningsresultat. Det gör vi i dagsläget dels via vår hemsida⁷, som varit i drift sedan början av 2018, dels via vårt nyhetsbrev. Men vi gör det även via våra webinarier, i nätverk och genom kontakter i olika forum där vi bidrar i diskussioner och svarar på frågor.

Hemsidan

Hemsidan uppdateras kontinuerligt med relevant information. Förutom beskrivning av centrumet har vi under året publicerat cykelrelaterade nyheter samt uppdaterat kalendarier där vi listar kommande evenemang, både centrumets egna och andras. Där har även aktuella publikationer och länkar till databaser presenterats och vi har fortsatt med vår serie av forskarpresentationer – Cykelforskare i fokus⁸ – med seniora cykelforskare från vårt nationella forskarnätverk samt doktorandnätverk - Doktorandpresentationer⁹. Detta är ett sätt att ytterligare synliggöra cykelforskare och deras arbete.

Sedan start (2018-03-19) har vi haft drygt 56 400¹⁰ visningar på hemsidan, se månadsvis statistik för de senaste dryga fyra åren i Tabell 1 nedan. Vi konstaterar att antalet visningar ökar stadigt, vilket vi tar som ett tecken på att fler och fler anser att vi erbjuder relevant information.

Tabell 1. Visningsstatistik för cykelcentrum.vti.se sedan invigningen i mars 2018. Siffrorna visar på en stadig ökning på årsbasis. Grönmarkeringen för juni 2021 visar det högsta antalet visningar sedan start. Vi arrangerade då ett välbesökt webinarium på Cykelns dag. Under februari 2021 låg vår hemsida nere under flera veckor. Källa: Jetpack 2022-10-24.

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Totalt
2018		289	1185	463	559	538	194	580	563	694	767	404	6236
2019	826	479	673	642	794	641	254	657	539	569	578	478	7130
2020	842	841	929	776	1627	938	389	690	972	1635	1758	1017	12414
2021	987	591	1438	1134	3518	3627	463	699	952	1472	1632	1038	17551
2022	920	1283	2573	1430	1876	1365	554	1051	1312	716			13080

Nyhetsbrev

Motsvarande information som på hemsidan – om nya publikationer, kunskapshöjande aktiviteter inom cykelområdet och andra relevanta nyheter – sprids också via Cykelcentrums nyhetsbrev, som kommer ut med 6–10 nummer per år¹¹. Nyhetsbrevet skickas till alla som anmält sig som prenumeranter på hemsidan eller i samband med aktiviteter som Cykelcentrum genomfört. I dagsläget når nyhetsbrevet ca 620 prenumeranter. Där ingår 35 medlemmar i vårt nätverk med cykeldoktorander och deras handledare samt vårt nätverk med 26 seniora cykelforskare. Prenumeranterna finns hos konsulter, kommuner, universitet, myndigheter, regioner, försäkringsbolag, intresseföreningar, forskningsinstitut, kollektivtrafikbolag, tillverkare och privatpersoner. De flesta av prenumeranterna är från Sverige men

⁷ [Cykelcentrum – ett nationellt kunskapscentrum för forskning och utbildning om cykling \(vti.se\)](#)

⁸ [Cykelforskare i fokus – Cykelcentrum \(vti.se\)](#)

⁹ [Doktorandpresentationer – Cykelcentrum \(vti.se\)](#)

¹⁰ 2022-10-24

¹¹ [Nyhetsbrev – arkiv – Cykelcentrum \(vti.se\)](#)

vi har även utländska prenumeranter, främst från Norden men även från Österrike, Storbritannien, Irland, Italien, Belgien, Schweiz, Spanien och till och med i USA.

Glädjande är att många också tycks läsa nyhetsbrev. I början av 2022 fick vi ett nytt verktyg för våra nyhetsbrev, men statistiken visar även fortsättningsvis att vi har både hög öppningsfrekvens¹² (40–50 %) och klickfrekvens¹³ (ca 30–40 %) vilket vi tolkar som att det finns ett stort intresse för det vi gör.

Övrig kunskapsspridning

För att ytterligare sprida kunskap, och bidra till att forskningsresultat får en större tillämpning, medverkar Cykelcentrum också vid utbildningar och liknande. Vi har bland annat hjälp till med en workshop om snabbcykelstråk. Cykelcentrums verksamhet har presenterats för besökande på VTI såsom politiker och studenter och regeringsuppdraget om nationella mål för ökad cykling har presenterats externt i samband med Cykelns dag, Transportforum, Cykelkonferensen och den internationella konferensen CRBAM samt för Svenska Cykelstäders styrelse.

2.2.3. Digital utbildningsplattform cykelforskning

I Cykelcentrums uppdrag ingår också att stärka kompetensen inom branschen. Det kommunikationsprojekt som beviljades finansiering från FORMAS under sen vår 2021 startade under hösten 2021. Projektet syftar till att utveckla en lärplattform där vi ska samla olika forskningsresultat i vårt nätverk och anpassa till de tänkta målgrupperna. Vår tanke är att med en blandning av bland annat inspelade föreläsningar och videomöten (med möjlighet till diskussion) erbjuda trafik- och samhällsplanerare på olika nivåer, politiker på kommunal, regional och nationell nivå samt handläggare hos olika forskningsfinansiärer möjlighet att hålla sig informerade om vad som händer inom cykelrelaterad forskning. Förhoppningen är att underlätta deras dagliga arbete genom att erbjuda gratis information i olika format, men på sikt även ett utbud av betalkurser. Poängen är också att formatet ska vara webbaserat och därför kostnadseffektivt både för arrangören och deltagarna och lättillgängligt oavsett var i landet man är stationerad samt oberoende av fysiska eller ekonomiska förutsättningar.

Högre kompetens inom cykelområdet skulle i sin tur förbättra beslut inom hållbart samhällsbyggande, bidra till ökad och säker cykling, ökad trafiksäkerhet, ökad folkhälsa, minskade livsstilssjukdomar med mera, kort sagt att nå flera av hållbarhetsmålen. Vi ser därför projektet som ett ”nyckelprojekt” som skulle möjliggöra en snabbare utveckling på området.

Vi har under året genomfört omvärldsbevakning genom en enkät till våra målgrupper. Dessutom pågår arbete med att identifiera vilken plattform (LMS-tjänst) vi ska använda oss av, samt att formera en referensgrupp. Därutöver har planering och förberedelser av en podcast inletts. VTI-podden Cykelcentrum ingår i vår satsning att utveckla nya kanaler för att sprida kunskap. Tanken är att kunna ta del av forskningsresultat genom ett avslappnat samtal med forskare. Planen är att under 2022 påbörja inspelningar i studio för att sedan släppa avsnitt löpande under 2023.

2.2.4. Strategiska satsningar

Vi utför dessutom vårt uppdrag i Cykelcentrum genom att initiera och genomföra satsningar av strategisk betydelse. Det kan handla om kunskapssammanställningar, omvärldsanalyser eller forskningsstudier som anses vara av vikt för den fortsatta utvecklingen inom området, men där en

¹² Öppningsfrekvens = andel som inte enbart har läst förhandsvisningen, utan antingen sparat ner bilder eller dubbelklickat för att öppna nyhetsbrevet. Bra öppningsfrekvens är 20–25 % (Enligt [Rule.se 2019-12-13](#))

¹³ Klickfrekvens = andel som har klickat på någon eller flera av länkarna i nyhetsbrevet. Medelvärde för klickfrekvens på europeisk nivå är ca 3,7 % (enligt [Get a Newsletter 2017-08-28](#))

extern finansiering inte är möjlig för tillfället. Målet är att kunskapssammanställningen eller forskningsstudien antingen ska generera en eller flera större ansökningar för utveckling inom områden där kunskapsfronten bedöms kunna flyttas fram, alternativt motivera varför vidare fördjupningar inom området inte bör göras. Resultatet ska sammanställas i en granskad rapport.

Följande strategiska satsningar har genomförts under året:

- [Cyklingskoppling till Agenda 2030 – Systemtänkande i transportsektorn](#), av Jones Karlström och Anna Niska. Redovisades i VTI rapport 1130.
- Cykelstabilitet och andra cykel(fordons)specifika forskningsfrågor, av Fredrik Bruzelius och Mattias Hjort. Har pausats.
- [Cykeldata – En översikt av data tillgänglig för cykelforskning i Sverige](#), av Lina Nordin. Redovisades i VTI rapport 1140.
- Cykling på landsväg, av Katja Kircher, Henriette Wallén Warner och Sonja Forward. Redovisades i VTI rapport 1124A - [Cycling in rural areas: an overview of national and international literature](#).
- Cykeln som möjliggörare för ökad tillgänglighet, av Lena Levin och Jonna Nyberg, är ett projekt om cykelns betydelser för personer med funktionsnedsättning. Det delredovisades vid Cycling Beyond Growth Economics Cycling and Society Research Group Annual Symposium i Wales i september och under CRBAM i Amsterdam i oktober. Det slutredovisas under 2023.

2.3. Samverkan med andra aktörer

Cykelcentrum erbjuder en plattform för samverkan, eftersom vi ser ett behov av samarbetsytor för excellent och innovativ cykelforskning i Sverige. Vi har bland annat initierat och leder ett doktorandnätverk (se avsnitt 2.1.1) samt ett nätverk för seniora cykelforskare. Vi bidrar också till att både upprätta nya och bibehålla gamla samarbetsformer med problemägare och samarbetsparter på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Det gör vi genom att initiera, delta och samverka i olika konstellationer, som vi beskriver nedan.

2.3.1. Forskningsutförare

Ett forskarnätverk för de som disputerat eller arbetar som forskare inom något ämne med koppling till cykling bildades 2021 och i dagsläget är 26 forskare registrerade. Bland annat har flera tidigare doktorander valt att efter disputation ansluta sig till nätverket för seniora forskare. Enligt ett gemensamt beslut ska nätverket ha två träffar per år – en fysisk träff i januari i samband med Transportforum och en digital träff. I år hölls träffen i juni då Transportforum flyttats fram till följd av pandemirestriktioner. Samverkan i forskarnätverket har bland annat möjliggjort en gemensam forskningsansökan om en forskarskola för cykling (2.1.2).

I tillägg till forskarnätverket erbjuder Cykelcentrum en plattform för samverkan forskningsutförare emellan genom att initiera forskningsprojekt och arrangera webinarier och workshops där aktuella forskningsfrågor diskuteras. Även medverkan i Svenska Cykelstäder (2.3.3) ger en möjlighet till samverkan med andra forskningsutförare. Cykelcentrum arbetar också aktivt för att öka cykling bland barn, bland annat genom medverkan i forskningsprogrammet aktiva skoltransporter, SICTA¹⁴, som leds av Luleå Tekniska Universitet och där flera forskningsutförare och avnämare ingår.

¹⁴ [Aktiva skoltransporter](#)

Vi samverkar också kontinuerligt med kunskapscentrumet inom kollektivtrafikforskning, K2, exempelvis genom att arrangera gemensamma aktiviteter. Under året har vi bland annat haft ett gemensamt webinarium om kombinationsresor.

2.3.2. Nationella cykelrådet

Sedan 2020 är Cykelcentrum en del av Nationella cykelrådet då det finns goda möjligheter till synergier och att de båda regeringsuppdragen kompletterar och berikar varandra.

Rådet är ett forum för samverkan inom det nationella arbetet med ökad och säker cykling. I det ingår följande organisationer förutom Cykelcentrum: Boverket, Cykelfrämjandet, Folkhälsomyndigheten, Göteborgs Stad, Linköpings kommun, Naturvårdsverket, representanter från nätverket KOMEXP, Svensk Cykling, Sveriges kommuner och regioner, Transportstyrelsen, samt VTI. Rådet leds av Trafikverket och det finns ett stort engagemang i arbetet och ett fokus på cykel som eget färd sätt¹⁵. Under 2022 har Cykelcentrum bidragit i arbetet med det nationella cykelboks slutet för 2021¹⁶. Bokslutet publiceras vartannat år.

2.3.3. Svenska Cykelstäder

Svenska Cykelstäder¹⁷ är en förening av kommuner och regioner som målmedvetet arbetar för ökad, bättre och säkrare cykling. I oktober 2022 bestod ordinarie medlemmar av 36 svenska kommuner och 6 regioner som vill göra vardagscyklingen mer attraktiv. Föreningen stöds av 7 associerade medlemmar, utöver Cykelcentrum/VTI är det Trivector, Tornet, AFRY, SWECO, Ramboll och Tier. Cykelcentrum har under året varit aktiv i föreningens digitala forum genom att vi svarat på frågor som berör områden där det finns relevant forskning. Vi delar även information om varandras evenemang i våra respektive kanaler. Under året har vi gemensamt arrangerat ett webinarium om kombinationsresor samt deltagit i medlemmarnas hösträff som genomfördes i Växjö 19–20 oktober.

2.3.4. Regering och riksdag

Under året har vi inom Cykelcentrum samverkat med regering och riksdag, bland annat genom att ta emot studiebesök från ledamöter i trafikutskottet, besöka riksdagen tillsammans med Cycle Industries Europe, träffa riksdagens cykelnätverk och bidragit med förslag till nationella mål, i regeringsuppdraget redovisat i VTI rapport 1125 (Läs mer under 2.4).

2.3.5. Regionerna

Inom Cykelcentrum samarbetar vi också med regionerna i cykel frågor. Under året har vi bland annat slutfört en kunskapssammanställning om snabbcykelstråk i samverkan med Göteborgsregionen och Viken Fylkekommune i Norge¹⁸. Projektet finansierades med stöd av europeiska regionala utvecklingsfonden (Interreg Öresund-Kattegat-Skagerrak). Förhoppningen med kunskapssammanställningen är att sprida kunskap som kan bidra till mer och förbättrad regional cykling i Sverige.

2.3.6. Branschkontakter

I dialog med [Cykelbranschen](#) och cykelturismbranschen ser vi på möjligheter till gemensamma forskningsprojekt. Vi informerar om aktuell forskning och får inspel om vilken ny kunskap som

¹⁵ [Nationella cykelrådet - Trafikverket.se](#)

¹⁶ [Nationellt cykelboks slut 2021 : Hur utvecklas cyklandet i Sverige? \(diva-portal.org\)](#)

¹⁷ [Om Svenska Cykelstäder \(svenskacykelstader.se\)](#)

¹⁸ [Snabbcykelstråk i planeringen och praktiken : erfarenheter från Sverige, Norge och Danmark \(diva-portal.org\)](#)

behövs från branschen. Bland annat diskuteras lastcyklar, data från uppkopplade cyklar och hjälmar, kläder och produkter som gör cyklingen tryggare och säkrare. Cycleurope berättade om elcyklings utveckling i Europa på webinarier under Cykelns dag. I samband med en tv-sänd konferens i Motala bildades ett branschråd som vill verka för minskade cykelstölder och säker/trygg/tillgänglig cykel-parkering. Samma dag hölls en konferens om barns lek och rörelse på cykel och säker cykelträning på landsväg där de sektorerna presenterades tillsammans med aktuell forskning.

2.3.7. Internationellt

Cycling Industries Europe, CIE, är cykelindustrins sammanslutning för att främja cyklingen i Europa. Cykelcentrum deltar som representant för forskningsutförare i Sverige och har under året fått förfrågan om att delta i projekt som handlar om intelligenta transportsystem (ITS) och cykling¹⁹.

IRAP/CYCLERAP - The International Road Assessment Programme (iRAP)²⁰ är en internationell paraplyorganisation för trafiksäkerhet som har utvecklat CycleRAP²¹, där Cykelcentrum finns representerat. CycleRAP ska förbättra cykelrelaterad resurshantering och underhållsplanering, stödja investeringsprioriteringar och planering för cykel samt ta fram nyckelfaktorer för säkerhet och följa upp utfallet över tid. Cykelcentrums/VTI:s roll i det arbetet är att ta fram ett svenskt CycleRAP. CycleRAP är (som det mer kända säkerhetsrankningssystemet för bilar, EuroNCAP) ett system för hur en cykelväg eller väg man cyklar på ska få poäng som sen görs om till stjärnor i syfte att visa skillnader i säkerhet.

Cycling Knowledge Europe – Flera andra europeiska länder har inspirerats av svenska Cykelcentrum och det finns motsvarande initiativ i några länder. Under året har de olika aktörerna formerat sig i ett nätverk för att inspirera varandra och driva på utvecklingen ytterligare. I dagsläget (oktober 2022) finns sex medlemmar i nätverket med kunskapscentrum i Danmark, Tyskland, Frankrike, Flandern (i Belgien) och Nederländerna. Nätverket träffas digitalt varannan månad och har bland annat tillsammans föreslagit två programpunkter till Velo-City under 2023 i Leipzig som då även kommer att ha en större inriktning på forskning än tidigare år.

2.4. Regeringsuppdrag om nationellt cykelmål

Under året har Cykelcentrum medverkat i regeringsuppdraget att utarbeta förslag till nationellt mål för ökad andel cykling²². I uppdraget ingick att ta fram en målstruktur och föreslå indikatorer och system för uppföljning. Enkelt uttryckt innebär förslaget att cyklandet ska fördubblas till 2035. Mer specifikt har vi föreslagit följande mål, målstruktur och ambitionsnivå:

- Övergripande mål: Cyklingen i hela Sverige ska öka så att tillgängligheten förbättras, folkhälsan stärks och klimat- och miljöpåverkan minskar.
- Etappmål 1: Cykelresornas andel av det totala antalet resor i Sverige ska öka till 20 procent år 2030 och till 26 procent år 2035, utan att andelen gång- eller kollektivtrafikresande minskar.
- Etappmål 2: Cykelresornas andel av den totala reslängden i kilometer i Sverige ska öka till 3 procent till 2035, utan att gång- eller kollektivtrafiken minskar.

¹⁹ <https://northsearegion.eu/bits/>

²⁰ [About iRAP](#)

²¹ [About CycleRAP](#)

²² [VTI rapport 1125 \(diva-portal.org\)](#)

- Delmål 1: Cykelresornas andel av det totala antalet resor i Sverige kortare än 10 km, ska öka till 30 procent år 2030 och till 45 procent år 2035, utan att andelen gång- eller kollektivtrafikresande minskar.
- Delmål 2: Cykelresornas andel av det totala antalet resor för barn i grundskoleåldern i Sverige ska öka till 40 procent år 2030 och till 50 procent år 2035, utan att andelen gångresor minskar.

Därutöver har vi föreslagit sju indikatorer med tillhörande mått som kan kopplas till ovanstående målförslag.

2.5. Ekonomisk uppföljning

I Tabell 2 ges en sammanställning av upparbetningen av årets anslag till Cykelcentrum till och med den sista september 2022. Redovisningen är uppdelad enligt de huvudaktiviteter (projekt) som ingår i Cykelcentrums verksamhet, där indelningen återspeglar hur vi uppfattat uppdraget för Cykelcentrum. Medan redovisningen av aktiviteter tar vid där föregående slutade (2021-10-31) omfattar den ekonomiska uppföljningen utfallet sedan årsskiftet. Upparbetningen ligger i linje med förväntad förbrukning i förhållande till tidpunkten på året.

Tabell 2. Kostnadsutfall och budget för Cykelcentrum från 1 januari - 30 september 2022, fördelat på huvudaktiviteter och kostnadsslag.

Huvudaktivitet	Personal	Resor	Övrigt	Totalt	Budget
Ledning, styrning och administration	744		8	753	1 120
Konferenser och seminarier	266	16	15	297	650
Samverkan och kompetensutveckling	739	3	33	775	800
Utveckling av teknik/mätmetoder	0	0	0	0	124
Rådgivning och kunskapsspridning	717	0	8	725	860
Strategiska satsningar	655	0,6	0,9	657	946
CC Forskarskola	366	1	0,8	368	500
Summa (tkr):	3 488	21	65	3 574	5 000